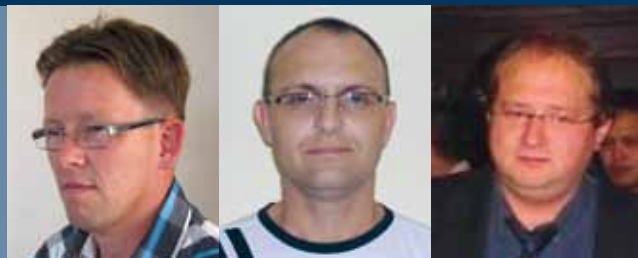

De (on)zin van poortinstructies

Als onderdeel van het afstuderen is door drie studenten, die de opleiding tot Preventieadviseur Niveau I aan de Universiteit Antwerpen (UAMS) volgen, een scriptie geschreven om te bepalen of de poortinstructie zin heeft of onzin is.

Van links naar rechts

*Cor Slagter - Senior Adviseur Veiligheidskunde
Coördinator Opleidingen Arbo Support*

Martin Kievit - Veiligheidskundige Induserve

Sam Heyrman - Preventieadviseur Sumitomo Warehouse

Waarom poortinstructies

Vanuit de wet- en regelgeving is er een duidelijke aanwijzing dat een werkgever de werknemers, ook die van derden, moet voorlichten over de te verrichten werkzaamheden en de daarmee verbonden gevaren. De snelste, maar vaak niet de goedkoopste manier is het maken van een poortinstructie. De poortinstructies die door de groep beoordeeld zijn, variëren van een "simpele" PowerPoint presentatie tot een professionele film die enkele tienduizenden Euro's heeft gekost. In de poortinstructie worden de gevaren en de daaraan verbonden beheersmaatregelen weergegeven. Vaak worden ook de huisregels van het bedrijf in deze instructie meegenomen.

VCA opleidingen

Veel van de bedrijven die gebruik maken van een poortinstructie, vragen van de externe bedrijven die op het terrein werkzaamheden willen gaan verrichten, dat zij in het bezit zijn van een VCA certificaat. Indien het bedrijf VCA gecertificeerd is, worden er eisen gesteld aan de opleiding van de medewerkers van dat bedrijf. Alle operationele medewerkers dienen het certificaat Basisveiligheid VCA (BVCA) te bezitten. Van de operationeel leidinggevenden wordt gevraagd dat zij een certificaat Veiligheid voor Operationeel Leidinggevenden (VCA VOL) in bezit hebben.

Deze opleidingen worden gezien als een algemene (basis) veiligheidsopleiding. We kunnen er dus vanuit gaan dat de personen die in het bezit zijn van een dergelijk certificaat een basiskennis bezitten op het gebied van veiligheid. De eindtermen van de beide opleidingen zijn in 2009 bijgesteld. Dit heeft er toe geleid dat de beide opleidingen, BVCA en VCA VOL, wat dichter bij elkaar zijn komen te liggen en een breder publiek aanspreken. Voorheen waren de opleidingen voornamelijk gericht op de (petro)chemische sector. In de huidige eindtermen is een toch wat bredere visie zichtbaar. Gezien het feit dat bijna iedereen in het bezit moet zijn van een VCA certificaat kunnen we ons afvragen of de poortinstructie nog wel nodig is. Feit is in ieder geval dat bij het maken van een poortinstructie niet of nauwelijks wordt gekeken naar de inhoud van de VCA opleidingen, met als gevolg dat er veel VCA onderwerpen terug komen in poortinstructies. De oorzaak hiervan kan ook liggen in de lange geschiedenis van de poortinstructie, deze waren er namelijk al lang voor dat VCA zijn intrede deed.

Inhoud van poortinstructies

Om een goed beeld te krijgen van de onderwerpen die in de diverse poortinstructies worden behandeld, zijn voor het onderzoek een elftal poortinstructies onderzocht. Hierbij dient vermeldt te worden dat de instructies van Yara Sluiskil en Verbrugge Terminals via het internet gevolgd kunnen worden.

Om te komen tot een goed overzicht van de inhoud van de diverse instructies, zijn er 4 groepen bepaald waarin de onderwerpen zijn onderverdeeld. De eerste groep is de zogenaamde algemene informatie. Onder algemene informatie wordt alle niet-veiligheidsgerelateerde informatie verstaan. Hierbij valt dat te denken aan de voorstelling van het bedrijf, hoe om te gaan met bezoekers etc. De tweede groep zijn de VCA gerelateerde onderwerpen. Onder deze noemer zijn alle onderwerpen die terug komen in de VCA eind- en toetstermen van 9 juni 2009. De derde groep is de bedrijfsspecifieke veiligheidsinformatie. In deze groep is de informatie over de bedrijfsspecifieke veiligheidsregels, de in gebruik zijnde gevaarlijke stoffen en eventuele gevaren van de producten opgenomen. De vierde groep bestaat uit de niet direct veiligheidsgerelateerde informatie die alleen van toepassing is voor het specifieke bedrijf. Het kan hier dan gaan over maatregelen ten aanzien van hygiëne en dergelijke.

Uit de tabel op de volgende pagina is op te maken dat slechts in twee poortinstructies sprake is van regelgeving die niet direct veiligheid gerelateerd is. In het geval van Vandemoortele Groep betreft het hygiëne regelgeving en in het geval van Gates Power Transmission Europe B.V.B.A betreft het bedrijfsspecifieke informatie voor de eigen medewerkers.

Beleving van gebruikers

Hoe wordt de poortinstructie beleefd door de personen die deze moeten ondergaan? Door een enquête te houden onder de personen die de poortinstructie moeten ondergaan (werknemers en operationeel leidinggevenden van contractors), is een duidelijk beeld verkregen over de beleving. Uit de enquête is gebleken dat ongeveer 50% van de ondervraagden tussen de 5 en 10 poortinstructies per jaar volgt. In 67% van de gevallen bestaat het bedrijf uit meerdere afdelingen per site. In slechts 20% van deze gevallen ontvangt men afdelingsspecifieke informatie. 73% van de ondervraagden geeft aan

de (on)zin van poortinstructies

In onderstaande tabel is de procentuele onderverdeling per groep te zien.

	VCA onderwerpen	Algemene informatie	Bedrijfsspecifieke informatie	Andere groepen
Deltalinqs	70 %	30 %	0 %	n.v.t.
Yara Sluiskil	36 %	34 %	30 %	n.v.t.
Verbrugge Terminals	31 %	48 %	21 %	n.v.t.
Sloecentrale (bouwproject)	41 %	24 %	35 %	n.v.t.
Petroplus	30 %	44 %	26 %	n.v.t.
Vandemoortele Groep	27 %	29 %	19 %	25 %
Gates Power Transmission Europe B.V.B.A	12 %	46 %	21 %	21 %
Solvay Pharma	23 %	45 %	32 %	n.v.t.
Umicore	24 %	44 %	32 %	n.v.t.
Nyrstar	33 %	29 %	38 %	n.v.t.
Total Antwerpen	23 %	39 %	38 %	n.v.t.

dat het noodzakelijk is om in het bezit te zijn van een VCA certificaat om het terrein te mogen betreden. Op de vraag in welke mate het tonen van een (poort)video bijdraagt aan een verhoogde veiligheid, antwoordt 80% met weinig tot zeer weinig. Het afnemen van een toets na het volgen van de poortinstructie, wordt door alle ondervraagden als niet-bijdragend aan een verhoogde veiligheid gezien. 27% van de ondervraagden vindt dat, ondanks dat men in het bezit is van een VCA certificaat, de poortinstructie een toegevoegde waarde heeft omdat men op de hoogte wordt gebracht van bedrijfsspecifieke regelgeving. Uit deze cijfers kan men concluderen dat door de meeste personen die een poortinstructie moeten volgen dit meer als een last wordt ervaren.

Toetsing van de meerwaarde

Om te bepalen of een poortinstructie meerwaarde heeft, is voor het onderzoek gekozen voor een toetsing voor en na het volgen van de poortinstructie. Voor deze toetsing is een keuze gemaakt uit de 11 beoordeelde poortinstructies. De keuze is gebaseerd op het land van herkomst, de inhoud van de poortinstructie en de verdeling van de onderwerpen. De toetsing heeft bestaan uit het vooraf laten beantwoorden van 10 vragen waarvan er 5 gerelateerd waren aan de VCA opleidingen en 5 aan de algemene en bedrijfsspecifieke onderwerpen. Per poortinstructie is aan een 10 tal personen gevraagd vooraf de vragenlijst in te vullen. Na het volgen van de poortinstructie is gevraagd nogmaals de vragenlijst in te vullen. Op deze wijze is de procentuele vooruitgang bepaald. Wat opvalt is dat de vooruitgang bij VCA gerelateerde onderwerpen niet al te groot is en dat een grote vooruitgang wordt geboekt op het gebied van algemene/bedrijfsspecifieke onderwerpen. (zie tabel onderaan)

Conclusies en aanbevelingen

In al de beoordeelde poortinstructies komen VCA onderwerpen, zoals deze behandeld worden in de VCA cursussen voor. Schokkend

is het om te zien dat de veel gebruikte Deltalinqs poortinstructie voor 70% bestaat uit VCA gerelateerde onderwerpen. De overige 30% bestaat uit algemene informatie. Gesteld kan worden dat deze film geen toegevoegde waarde heeft als de deelnemer in het bezit is van een VCA certificaat. De overige beoordeelde instructies laten een min of meer gelijke verdeling zien van de behandelde onderwerpen. Poortinstructies die op afstand via het internet kunnen worden gevolgd, zoals die van Yara Sluiskil

en Verbrugge Terminals, zijn zeer fraude gevoelig. Dit soort instructies kunnen op eenvoudige wijze voor een groep medewerkers worden 'gevolgd' door 1 persoon. Een andere wijze van fraude plegen is het openen van een tweede tabblad in de Internet Explorer, waarbij op het eerste blad de film wordt afgespeeld en op het tweede blad de toets wordt geopend. Gesteld kan worden dat poortinstructies een toegevoegde waarde hebben mits ze op een juiste manier zijn ingericht. De gegeven informatie moet toegespitst worden op de bedrijfsspecifieke regelgeving en informatie. VCA gerelateerde onderwerpen kunnen in poortinstructies achterwege gelaten worden, omdat deze kennis bij de meeste kandidaten al aanwezig is. Dat deze kennis aanwezig is bij de meeste kandidaten blijkt uit het onderzoek dat voor en na het volgen van de poortinstructie plaats heeft gevonden. Tijdens de uitgevoerde toetsing is niet aan de deelnemers gevraagd of zij wel of niet in het bezit waren van een VCA certificaat. Wel is het in dit verband verstandig om te onderzoeken of de herhalingstermijn voor VCA van 10 jaar verkort moet worden. Indien er op een site meerdere afdelingen/fabrieken zijn die eigen specifieke gevaren en regelgeving hebben moet hiervoor een aparte instructie voorzien worden.

Tot slot is het belangrijk dat de poortinstructie regelmatig vernieuwd wordt, mede door veranderende wet- en regelgeving. Hieruit kan dan ook opgemaakt worden dat het verstandig is om gebruik te maken van een interactief computerprogramma (PowerPoint) in plaats van een poortvideo. Een computerprogramma is eenvoudiger aan te passen en dit brengt minder kosten met zich mee.

Cor Slagter - Senior Adviseur Veiligheidskunde / Coördinator Opleidingen - Arbo Support
 Martin Kievit - Veiligheidskundige Induserve
 Sam Heyrman - Preventieadviseur Sumitomo Warehouse

In de onderstaande tabel is voor de gebruikte poortinstructies weergegeven wat de vooruitgang is geweest.

% toename	Petroplus	Total	Yara	Solvay
Algemeen / Bedrijfs specifiek	50	100	87,5	142
VCA gerelateerd	15	17	15	19
Gemiddeld	29	44	36	53